

Hoofdpijnen kabinetsreactie rapport hardvochtige effecten in sociale zekerheidsregelingen

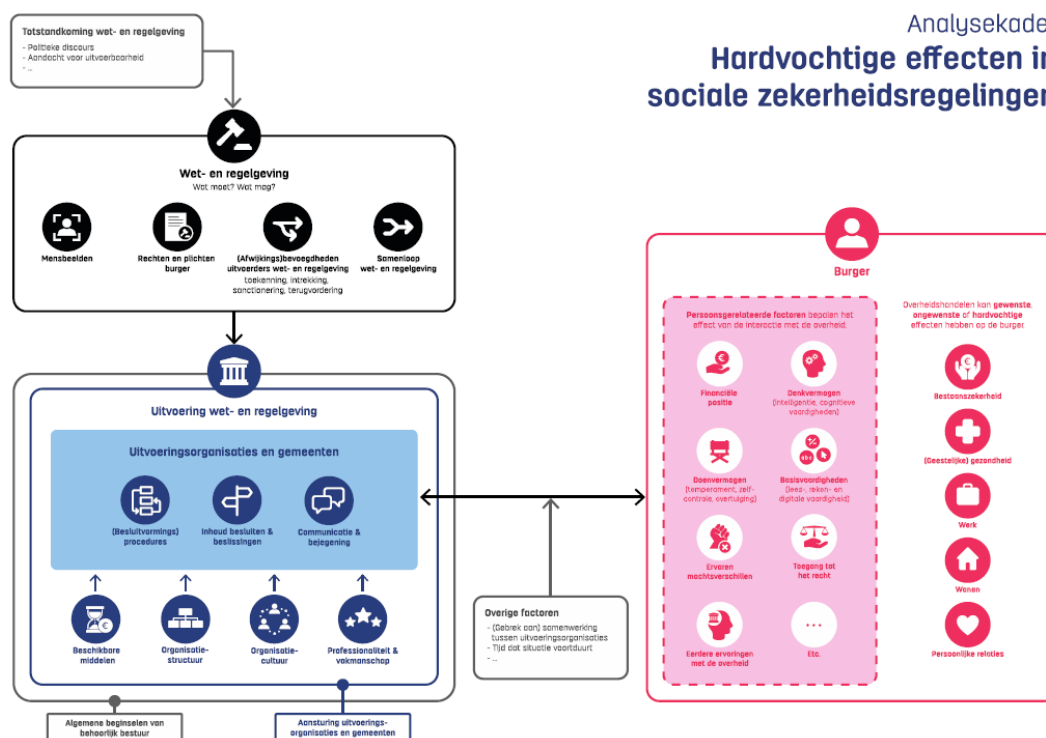
Bestaanszekerheid is een belangrijke taak van de overheid. Ons uitgebreide socialezekerheidsstelsel zorgt voor een vangnet voor mensen die dat nodig hebben. Met de huidige stijgende prijzen is dit nog meer van belang.

Het rapport 'Hardvochtige effecten van overheidshandelen voor burgers binnen de sociale zekerheid' laat zien dat onze socialezekerheidswetten en de uitvoering daarvan juist problemen kunnen veroorzaken bij de mensen die onze ondersteuning het hardst nodig hebben. Om de bestaanszekerheid voor iedereen te kunnen blijven garanderen, moeten we deze onbedoelde hardvochtige effecten aanpakken. Daarbij zijn vertrouwen in de mens én eenvoudigere wet- en regelgeving belangrijke voorwaarden.

Hier ligt voor ons, als overheid, de taak om de mens weer centraal te zetten in beleid, wetgeving en uitvoering.

Analysekader

Het onderstaande analysekader is gebruikt in ons onderzoek. Het laat zien dat hardvochtige effecten kunnen ontstaan in het samenspel van wet- en regelgeving, de uitvoering ervan en de individuele omstandigheden van de burger. De persoonlijke context is hierbij altijd van belang. Een besluit of een handeling kan voor de ene burger tot een hardvochtige situatie leiden, terwijl dit voor een andere burger niet het geval is.

Hoe gaan we de mens meer centraal zetten?

We gaan ervoor zorgen dat ons beleid werkt vóór mensen. Daarbij voorkomen we dat het beleid onnodig hard uitpakt. In de kabinetsreactie is in detail aangegeven hoe we dat doen. Op hoofdlijnen gaat het om de volgende aanpak:

Wet- en regelgeving

- *Participatiewet in balans*: De Participatiewet wordt eenvoudiger. De wet biedt mensen een passende ondersteuning om mee te doen in de samenleving. Voor de korte termijn zijn 20 maatregelen benoemd die het evenwicht tussen de menselijke maat en rechten/plichten in de Participatiewet moeten herstellen.

- *Hardheden in de WIA*: Samen met sociale partners en UWV verkennen we welke hardheden in de WIA aangepakt kunnen worden. Ook kijken we naar de termijn waarop dat kan. Andere voorstellen worden behandeld door de commissie die onderzoek gaat doen naar een toekomstbestendig arbeidsongeschiktheidsstelsel.
- *Vereenvoudiging*: Hardheden ontstaan soms door complexiteit van wet- en regelgeving. Met de SZW-vereenvoudigingsagenda en het IBO Vereenvoudiging sociale zekerheid leveren we opties voor het verminderen van die complexiteit.
- *Herijking handhavingsinstrumentarium*: We bekijken het handhavingsinstrumentarium opnieuw. Daarbij is vertrouwen het uitgangspunt. We werken we aan mogelijke verbeteringen in de uitleg en toepassing van het begrip 'dringende reden'. Andere maatregelen vergen wetwijzigingen en zijn in voorbereiding. De herijking moet ervoor zorgen dat we passende instrumenten hebben als iemand een fout of vergissing maakt, ook als er sprake is van moedwillig misbruik. Daarbij moet de menselijke maat in beeld blijven.

Uitvoering

- *Werk aan Uitvoering*: Met dit programma werkt het kabinet aan een betere overheidsdienstverlening voor burgers en bedrijven. Hiervoor is in het coalitieakkoord additioneel 600 miljoen per jaar vrijgemaakt, voor een periode van 10 jaar.
- *Dienstverlening UWV*: Met dit programma zorgt UWV voor meer persoonlijk contact met uitkeringsgerechtigden. Ook heeft het UWV maatwerkplaatsen opgezet. Bij de Maatwerkplaats kunnen UWV-medewerkers terecht met specifieke situaties waar zij 'professionele buikpijn' van krijgen: het gevoel dat er, bedoeld of onbedoeld, onredelijk negatieve gevolgen optreden voor mensen doordat regelgeving (te) letterlijk wordt toegepast, of wanneer er intern een van-het-kastje-naar-de-muur-situatie optreedt.
- *Dienstverlening SVB*: De SVB gaat actief op zoek naar signalen die kunnen duiden op bijzondere persoonlijke omstandigheden en houdt daar vervolgens rekening mee in de dienstverlening. De SVB zoekt telefonisch contact met burgers bij mogelijk niet-gebruik van regelingen en in het terug- en invorderingsproces. Ook werkt de SVB samen met een aantal gemeenten en andere uitvoeringsorganisaties in een gemeenschappelijk serviceloket.
- *Sturen op publieke waarden*: We zijn met UWV en de SVB in gesprek om meer te sturen vanuit de *bedoeling* van wet- en regelgeving. Zo kunnen we beter bijdragen aan het bieden van bestaanszekerheid en het bevorderen van de arbeidsparticipatie. In dat kader worden momenteel in samenwerking met UWV en de SVB de KPI's herijkt.

Burger (rekening houden met individuele omstandigheden)

- *Discretionaire ruimte in sociale zekerheidswetten*: We onderzoeken waar er meer discretionaire ruimte zit in de sociale zekerheidswetten. Zodat de uitvoering meer speelruimte heeft via zogenoemde 'kan-bepalingen'. Hierdoor kunnen uitvoeringsorganisaties de menselijke maat in acht nemen en maatwerk toepassen waar nodig.
- *Hardheidsclausules*: We bekijken of hardheidsclausules onderdeel uit moeten maken van een wet of een wetsvoorstel. Een hardheidsclausule geeft de uitvoeringsorganisatie de mogelijkheid om bij onredelijke uitkomsten af te wijken van de wettelijke bepaling. Ook dit zorgt ervoor dat zij de menselijke maat en maatwerk waar nodig kunnen toepassen.
- *Verruiming Algemene wet bestuursrecht*: Het kabinet werkt aan een aanpassing van de Awb, waardoor de rechter een evenredigheidstoets kan uitvoeren als laatste redmiddel, in situaties waarin er niet kan worden afgeweken van een wet.